

بررسی تطبیقی هنرموزاییک در دوره‌های ساسانی و بیزانس

زهرا منوچهری^۱ *

اسری نظیری آستانه^۲

۱- کارشناس ارشد صنایع دستی، اراک، کوی رضوی، خیابان خیام، یاسمن ۲، zahramanoochehry@gmail.com

۲- کارشناس ارشد صنایع دستی، اراک، خیابان ۱۵ خرداد، کوچه شهید دوست محمدی، پلاک ۵۸۴۳، asra_naziri@yahoo.com

چکیده

هنر موزاییک به دلیل جلوه‌ی بصری زیبا و نیز دوام آن در برابر شرایط مختلف در مقایسه با نقاشی، در دوره‌های گوناگون مورد توجه قرار گرفته است. موزاییک‌های استفاده شده در دوره‌ی ساسانی تنها نمونه‌ی باقی مانده‌ی هنر موزاییک باستان در ایران است. با مشاهده‌ی این موزاییک‌ها شباهت‌هایی میان آن‌ها و بعضی از موزاییک‌های دوره بیزانس از جمله شهر آنتیوش دیده می‌شود که برای آگاهی از این شباهت‌ها و درک تفاوت‌های موجود، نیاز به بررسی دقیق‌تر آن‌ها احساس می‌شود. به این ترتیب این سوالات مطرح است که در موزاییک‌های دوره‌ی ساسانی و بیزانس چه تفاوت‌ها و شباهت‌هایی از نظر تکنیک چیدمان و موضوع طراحی در هنر موزاییک وجود دارد؟ آیا این هنر در ادوار یاد شده، از نظر موضوع و فنون ساخت، بر یک‌دیگر تأثیر گذار بوده‌اند؟ بنابراین تمرکز این پژوهش بر بررسی نقوش و مضامین به کار رفته در طراحی‌ها و بررسی برخی تفاوت‌ها و شباهت‌های بین موزاییک‌های این ادوار از لحاظ طراحی و شیوه‌های چیدمان و ارتباطشان با هنرهای دیگر است. این مطالعه در مورد موزاییک‌های کاخ بیشاپور ساسانی و موزاییک‌های بیزانسی که در نقاط مختلفی چون کلیسای ایاصوفیه (سانتا سوفیا)، کلیسای سن‌ویتاله راونا و شهر آنتیوش (انطاکیه) موجودند صورت گرفته است. روش تحقیق، تاریخی-توصیفی و مبتنی بر تطبیق و روش گردآوری داده‌ها، کتابخانه‌ای است. بر طبق یافته‌های تحقیق به نظر می‌رسد که اکثراً یا همه موزاییک‌کاران شاپور اول از سوریه و حتی رومیان زندانی و آنتیوشی باشند که با حال و هوای ایرانی کار کرده‌اند. در تکنیک چیدمان موزاییک‌ها می‌توان شاهد شباهت‌هایی بود. موزاییک‌های بیزانسی اکثراً مذهبی و معناگرا بوده و برخی نمادها از هنر و اعتقادات سرزمین‌های دیگر وام گرفته شده‌اند. موزاییک‌های ساسانی روایت‌گر صحنه‌هایی از زندگی درباری هستند.

واژگان کلیدی : بررسی تطبیقی. هنر موزاییک. ساسانی. بیزانس